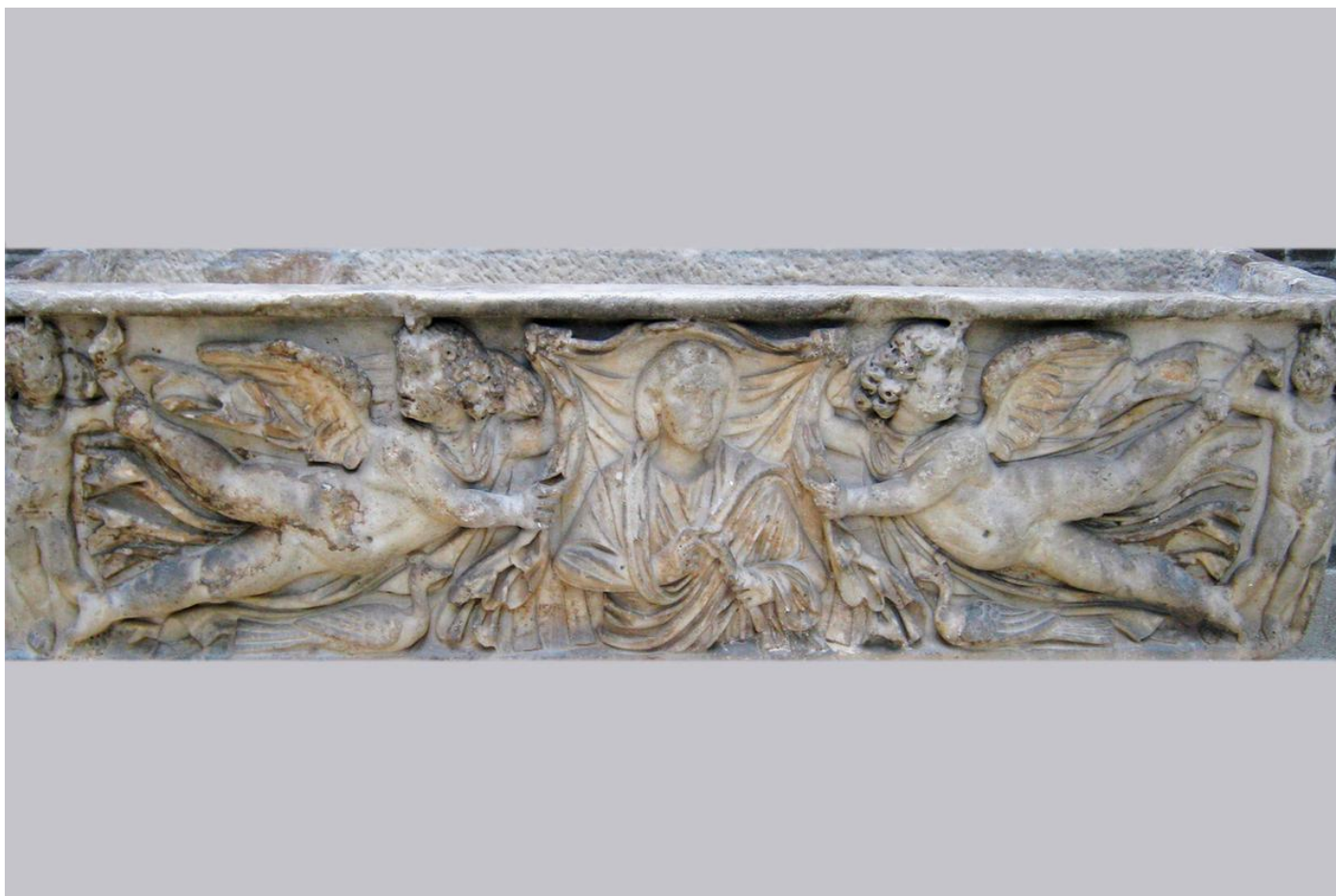

Sanoja viisaudesta ja aikuisen ajattelusta

On kiinnostavaa tutkia aihetta, joka herättää vahvoja mielipiteitä ja voimakkaita tunteita. Aikuisen ajattelu ei enää kehity! Onko maailmassamme muka jossakin viisautta? Mitä viisaus sitten on? Onkohan ajattelun tutkimus liian abstraktia? Ja kuinka ajassamme voidaan edes puhua, saati tutkia viisautta?

Moninäkökulmainen ajattelu

Aikuisen ajattelun kehitystä on tutkittu jo vuosikymmeniä. Sitä ennen ei ollut tavatonta olettaa, että kehitys loppuu nuoruusikäen. Muutamia vuosikymmeniä sitten tehtiin merkittävä havainto: varhaisaikuisuutta elävien yliopisto-opiskelijoiden ajattelun havaittiin muuttuvan opintojen aikana ehdottomiin totuuksiin uskomisesta kohti suhteellista ajattelutapaa ja lopulta kohti itsenäisesti punnittuja mielipiteitä. Tämä sama kolmijako on siitä lähtien toistunut lukuisissa erilaisissa tutkimuksissa riippumatta siitä, keitä on tutkittu: aikuinen joutuu monien näkökulmien keskelle, ja tavalla tai toisella hän joutuu sijoittamaan itsensä keskelle moninaisuutta. Tosin tutkimusten perusteella näyttää siltä, että koulutuksella on vaikutuksensa moninäkökulmaisen ajattelun hallintaan. Korkea koulutustaso on yhteydessä kuvattuun moniulotteiseen ja -mutkaiseen ajatteluun.

Tieteellisessä keskustelussa pyritään erilaisten mallien ja oletusten keskellä hyväksymään kaikkein perustelluin väite tai näkökulma. Samalla kuitenkin varaudutaan käsitysten muuttumiseen tiedon edistyessä. Myös arkielämän monien näkökulmien yhteensovittamisesta voi aiheutua ongelmia, jotka eivät ole yksiselitteisiä eivätkä helposti ratkaistavissa. Tällöin tullaan lähelle viisauden ilmiötä.

Mitä on viisaus?

Viisaus mainitaan maailmanuskonnoissa, filosofisissa suuntauksissa ja kulttuureissa historian eri aikakausina. Viisaus ei ole sama asia kuin älykkyys. Kyse ei ole tietojen laajuudesta tai päättelykyvystä. Se näyttää edellyttävän tekijän x lisäämistä järkeilyn oheen.

Viisaus on laajan empiirisen tutkimuksen kohde. Ajattelun tasolla siihen liitetään moninäkökulmaisuus ja arviointikyky. Määritelmiä on monia, mutta oleellista on myös yhteiseen hyvään pyrkiminen. Elämäkokemuksen tuoma hiljainen tieto on merkittävä osa viisautta. Viisautta pidetään lisäksi kehityksen tavoitetilana, kypsymisen korkeimpana vaiheena, jonka vain hyvin harvat saavuttavat.

Kun on tutkittu sitä, millaisia henkilöitä yleensä pidetään viisaina, ovat mielipiteet hämmästyttävän samankaltaisia. Mahatma Gandhia ja Nelson Mandelaa pidetään viisauden ilmentyminä. Moraalis-eettinen toiminta kaikkien elävien olentojen hyväksi on osa heidän viisauttaan. Eri maailmanuskonnoissakin on havaittu joitakin periaatteellisesti samankaltaisia viisauksia. – Kultainen sääntö – tee toiselle se, minkä toivoisit itsellesi tehtävän – tunnetaan kristinuskon lisäksi myös muissa maailmanuskonnoissa eri muodoissaan.

Miksi monimutkaisen ajattelun ja viisauden tutkimus kiehtoo juuri nyt? Ehkäpä se kuvastaa sirpaleisen aikamme kiirettä ja visaisia ongelmia, joihin on vaikeaa löytää yksiselitteisiä ratkaisuja. Kasvatustieteissä ja muissakin ihmistieteissä tämä tarkoittaa myös sitä, että koulutamme asiantuntijoita sellaiseen todellisuuteen, jossa he kykenevät tekemään vaikeissakin tilanteissa ratkaisuja, jotka ovat paitsi älykkäitä myös viisaita. Moniselitteisyyden sieto ja joustava ajattelu, tilannetaju, ongelmien moniselitteisyyden ymmärtäminen ja eettinen toiminta ovat kehittyneen ajattelun ja viisauden tutkimuksen lähtökohtia.

Eeva Kallio

Eeva Kallio toimii erikoistutkijana [Koulutuksen tutkimuslaitoksella](#). Hän tutkii ajattelun kehitystä aikuisuudessa ja viisautta erityisesti kasvatuksen ja koulutuksen alueilla. Hän vetää laitoksella [Aikuisen oppiminen sekä viisaus koulutuksessa ja työssä \(ADULTE-WISE\)](#) -tutkimustiimiä. Kallio on perustajajäsen ja presidentti (2011–2016) [European Society for Research in Adult Development](#) -järjestössä. Kallion intohimon kohteita ovat matkat, joissa voi vieraila museoissa, vanhoissa kirkoissa ja kuljeskella taiteen äärellä. Hän on uhrannut 15 treenivuotta kiinalaisen taistelulajin, taijin, harjoittamiseen, tosin huomattavan rauhallisin tarkoituksin.

Lue lisää: [Ajattelun kehitys aikuisuudessa – kohti moninäkökulmaisuutta](#).

Lähetä palautetta kirjoittajalle: eeva.k.kallio@jyu.fi

Pääkuva: Glyptoteket-museon (Kööpenhamina) kokoelmista, kuvaaja Eeva Kallio; kuva kirjoittajasta: Martti Minkkinen